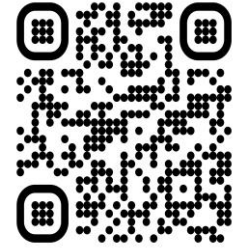

มวยไทย

ประวัติความเป็นมาของมวยไทย

มวยไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยที่สืบทอดกันมานาน เป็นทั้งการต่อสู้ป้องกันตัว และกีฬา ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยใด แต่ถือว่ามวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ของไทยเช่นเดียวกับกังฟูของจีน ยูโดและคาราเต้ของญี่ปุ่น และเทควันโดของเกาหลี

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย ได้แก่

๑. สมัยอยุธยา สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ หรือพระเจ้าเสือ โปรดการชกมวยมาจนทรงปลอมพระองค์มาชกมวยกับชาวบ้าน และชนะคู่ต่อสู้ถึง ๓ คน ดั่งที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ระบุไว้ในหนังสือ ศิลปะมวยไทยว่า พระเจ้าเสือได้ปลอมแปลงพระองค์เป็นสามัญชน มาชกมวยกับนักมวยฝีมือดีของเมืองวิเศษไชยชาญ และสามารถชกชนะนักมวยเอกถึง ๓ คน ได้แก่ นายกลาง หมัดตาย นายใหญ่ หมัดเหล็ก และนายเล็ก หมัดหนัก โดยทั้ง ๓ คน ได้รับความพ่ายแพ้อย่างบอบช้ำจากการชกมวยไทยของพระองค์

การชกมวยไทยหน้าพลับพลาที่ประทับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในงานพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรุณวงศ์รัชสมโภช พ.ศ. ๒๔๕๒

เมื่อพระมหากษัตริย์โปรดการชกมวยไทยเช่นนี้ ทำให้มีการฝึกมวยไทยกัน
อย่างแพร่หลายในราชสำนัก และขยายไปสู่บ้าน และวัด โดยเฉพาะวัด ถือเป็นแหล่ง
ประสิทธิ์ประสาทวิชามวยไทยเป็นอย่างดี เพราะขุนศึกเมื่อมีอายุมากมักบวชเป็นพระ
และสอนวิชาการต่อสู้ให้แก่ลูกศิษย์ที่ดี หรือมีความกตัญญูรู้คุณ โดยเฉพาะนักมวย
เด่นในยุคหลัง ๆ ก็เกิดจากการฝึกฝนกับพระสงฆ์ในวัดแทบทั้งสิ้น เหตุนี้การฝึกมวยไทย
จึงแพร่หลาย และขยายวงกว้างไปสู่สามัญชนมากยิ่งขึ้น

๒. นักมวยที่มีฝีมือดีมีโอกาสเข้ารับราชการให้ก้าวหน้าได้ โดยเฉพาะการเป็น
ทหารในส่วนราชการที่เรียกว่า ทนายเลือก ซึ่งเป็นกรมที่ดูแลนักมวย ที่มีหน้าที่พิทักษ์
รักษาความปลอดภัยให้แก่พระมหากษัตริย์

๓. เมื่อครั้งที่นายขนมต้มถูกจับเป็นเชลย และถูกกวาดต้อนไปอยู่ที่กรุงอังวะ
ประเทศพม่าเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ พม่าได้จัดให้มีการฉลองชัยชนะ ในการทำสงครามกับไทย
และสุกัพระนายกองได้คัดเลือกนายขนมต้มให้ขึ้นชกกับนักมวยพม่า นายขนมต้ม
สามารถชกชนะนักมวยพม่าได้ถึง ๑๐ คน ดังที่ รังสฤษฏี บุญชลอ กล่าวไว้ว่า
“พม่าแพ้นายขนมต้มหมดทุกคนจนถึงกับพระเจ้ากรุงอังวะตรัสชมเชยว่า คนไทย
ถึงแม้จะไม่มีอาวุธในมือ มีเพียงมือเปล่า ๒ ข้าง ก็ยังมีพิษสงรอบตัว” แสดงให้เห็นว่า
นักมวยไทยมีฝีมือเป็นที่เลื่องลือ

๔. ในสมัยที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นเจ้าเมืองตาก ได้มีทหารเอก
คู่ใจที่มีความสามารถด้านมวยไทยมาก และอยู่ในชั้นแนวหน้าของทนายเลือก ชื่อว่า
นายทองดี ฟันขาว หรือจ้อย ชาวเมืองพิชัย ต่อมาเป็นพระยาพิชัยดาบหัก เจ้าเมืองพิชัย

ประเพณีเกี่ยวกับมวยไทย

มวยไทย (Muay Thai) ศิลปะการต่อสู้ที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน จึงมีประเพณีอันดีงามเกี่ยวกับมวยไทยเกิดขึ้นด้วย โดยเฉพาะประเพณีที่แสดงถึงความเคารพ นบถน้อม และคารวะต่อครูบาอาจารย์ ผู้สั่งสอนวิชามวยไทยให้แก่ลูกศิษย์

การขึ้นครู

เป็นพิธีชั้นแรกที่ศิษย์จะมาไหว้ครู เพื่อมาฝากตัวเป็นศิษย์ การไหว้ครู ถือว่าเป็นประเพณีที่สำคัญของมวยไทย และถือว่าเป็นพิธีการอันศักดิ์สิทธิ์ สมัยโบราณกาล “ขึ้นครู” เปรียบเสมือนพิธีการมอบตนเองในลักษณะขอยุติได้บังคับบัญชาของครูมวย เพื่อรำเรียนวิทยากรในฐานะคนที่ว่าง่าย สอนง่าย และกล้าหาญ เพื่อเตรียมตัวและปรับปรุงตนสู่ความเป็นทหารพระราชานักมวยจะต้องมีครู ต้องเคารพ และเทิดทูนครู เพราะการที่ครูจะยอมรับศิษย์แต่ละคนไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจาก มวยไทย (Muay Thai) เป็นศิลปะการต่อสู้ของคนไทยที่เป็นมรดกสืบทอดกันมาแต่โบราณกาลในอดีต ผู้สมัครเป็นศิษย์จะมีความรู้สึกว่ายากแสนยาก กว่าจะได้เรียนรู้ถึงศาสตร์ชั้นนี้ได้ เพราะในสมัยนั้นครูอาจารย์ที่เชี่ยวชาญมีอยู่ไม่มากนัก อีกประการหนึ่งท่านก็ไม่ได้คิดค่าสอนหรือมีค่าตอบแทนแต่อย่างใด ผู้มีประสงค์จะศึกษาเล่าเรียนต้องฝากเนื้อฝากตัวกับครู คอยปรนนิบัติอยู่เป็นเวลานานจนกว่าจะได้รับการถ่ายทอดวิชามวยไทยจนครบถ้วน ครู และศิษย์มวยไทยในสมัยก่อนนั้นจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นดุจบิดา มารดา

พิธีไหว้ครูมวยไทย

พิธีไหว้ครูมวยไทย เป็นเอกลักษณ์ของมวยไทย (Muay Thai) ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ที่ก่อนนักมวยทำการแข่งขัน จะมีการรำรำไหว้ครูมวย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมไทยแท้ที่สืบสานมายาวนาน จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของความเป็น “มวยไทย” สาเหตุที่ศิษย์ต้องมีความกตัญญูต่อครูอาจารย์นั้นเป็นเพราะวิชามวยไทย (Muay Thai) เมื่อครั้งโบราณมีการฝึกฝนไว้ ป้องกันอันตรายจากคู่ต่อสู้ ซึ่งในการฝึกซ้อมหากไม่มีครูอาจารย์ที่ชำนาญคอยสอนสั่ง ผู้ฝึกมวยอาจพลาดพลั้ง และเกิดอันตรายได้ ดังนั้นศิษย์จึงต้องเชื่อฟังครู และศรัทธาครู เพื่อให้การฝึกเป็นไปด้วยดี

ขณะเดียวกันครูผู้อบรมสั่งสอนต้องทุ่มเทร่างกายแรงใจจนกว่าศิษย์จะเชี่ยวชาญชำนาญได้ ซึ่งต้องใช้เวลาหลายปี เพราะการฝึกมวยไทย (Muay Thai) ไม่ใช่เรื่องง่าย หากครูไม่มีความรัก และความเมตตาต่อศิษย์ ไม่เอาใจใส่ในการฝึกฝนของศิษย์ อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ด้วยความเคารพรัก และแสดงออกถึงความเชื่อ ความศรัทธาต่อครูบาอาจารย์ การไหว้ครูจึงเกิดขึ้นคู่กับมวยไทย (Muay Thai) มาแต่อดีตกาล จนกลายเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาในวงการมวยไทยตลอดมา

พิธีครอบครู

พิธีครอบครู การที่ศิษย์ได้ศึกษาศิลปะมวยไทยจนสำเร็จแล้ว และสามารถถ่ายทอดวิชาให้แก่ผู้อื่นได้ ครูพอใจจะให้เป็นครูมวยต่อไปก็จะทำพิธีครอบครูให้ เพื่อสืบทอดศิลปะมวยไทยของครูมวยสายนั้น โดยจะทำพิธีครอบครูในวันพฤหัสบดี ก่อนเที่ยงที่บ้านของครูมวย หรือโนโบสถ์

พิธีไหว้ครูที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อครูอาจารย์ เป็นวัฒนธรรมไทยแท้ที่สืบทอดมายาวนานอันจะเป็นพิธีใหญ่ จัดปีละครั้ง ตามแต่ครูจะกำหนด ในพิธีจะมีการตั้งโต๊ะแต่งเครื่องสังเวทเวทดา และบูชาครูอาจารย์ที่ล่วงลับไปแล้วทุกท่าน รูปแบบ และพิธีการไหว้ครูจะแตกต่างกันในแต่ละสำนัก แล้วแต่ครูอาจารย์ของสำนักนั้นกำหนดขึ้น และมีการปฏิบัติสืบทอดกันมา ประเพณีการขึ้นครู และพิธีครอบครูนับวันยิ่งค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา อันเนื่องมาจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนไป และแตกต่างจากในอดีตมาก แต่ประเพณีการไหว้ครูมวยไทยก็ยังสามารถเห็นได้อยู่ในการแข่งขันมวยไทย ที่การแข่งขันจะมีการไหว้ครูมวยไทยเพื่อระลึกถึงบุญคุณของครูมวยไทยนั่นเอง

การไหว้ครูมวยไทย

ประเภทของมวยไทย

มวยไทยมีหลายประเภท แต่ถ้าแบ่งตามลักษณะการต่อสู้ การรุก การรับ และการใช้หมัด เท้า เข่า ศอก แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ มวยหลัก หรือมวยแข็ง และมวยเกี่ยว หรือมวยอ่อน

๑. **มวยหลัก หรือมวยแข็ง** หมายถึง นักมวยไทยที่มีการต่อสู้แบบรัดกุม สุขุม รอบคอบ ตั้งท่าคุมมวย และจดมวยแบบมั่นคง การจดมวยและการเคลื่อนไหว เคลื่อนเท้า ก้าวย่าง จะเต็มไปด้วยความระมัดระวัง ดูคล้ายเชิงซำไม้คึกคะนอง นักมวยประเภทนี้จะตั้งรับ และรอจังหวะเป็นมวยสุขุมเยือกเย็น มีลำหัดลำโคนดี หรือใช้ศิลปะมวยไทย ได้หนักหน่วง รุนแรง และแม่นยำทั้งหมด คือ เท้า เข่า ศอก มีความทรหด มานะอดทน และมีความพยายามสูง

๒. **มวยเกี่ยว หรือมวยอ่อน** หมายถึง นักมวยไทยที่มีวิธีการต่อสู้ที่ใช้ชั้นเชิง แพรวพราว การเข้าทำคู่ต่อสู้จะใช้กลวงมากมาย มวยเกี่ยวจะเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง โดยเคลื่อนไหวไปมาทั้งด้านซ้าย และด้านขวาสลับกัน ทำให้คู่ต่อสู้จับทางมวยยาก มวยเกี่ยวจะมีลีลาท่าทางแคล่วคล่องว่องไว หลอกล่อ และหลบหลีกได้ดี มีสายตาดี รุกรับ และออกอาวุธหมัด เท้า เข่า ศอก ได้รวดเร็วฉับพลันกว่าแม้จะไม่รุนแรงเท่ามวยหลักก็ตาม

นอกจากมวยหลัก และมวยเกี่ยวแล้วยังมีมวยอีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างมวยหลัก และมวยเกี่ยวคู่กันไป คือ มีทั้งความคล่องแคล่วว่องไว และความรุนแรงในการใช้หมัด เท้า เข่า และศอก

การเรียกลักษณะของมวย ยังมีที่เรียกเป็นอย่างอื่นอีกตามความนิยมของครูมวยแต่ละคน เช่น มวยวงนอก มวยวงใน หมายถึง มวยที่ถนัดอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มวยวงนอกดี หมายถึง มวยที่ถนัดอยู่ห่างอาวุธ เตะ ถีบ ฉาบฉวย หลอกล่อหาจังหวะเข้าทำแล้วหนีได้อย่างฉับพลัน ใช้ไม้ยาว หรืออาวุธยาวได้ดี มีความคล่องแคล่วว่องไว เฉลียวฉลาดดี แต่เมื่อเข้าวงใน หรือปล้ำ ตีเข่า และศอกมักจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

มวยไทย ๕ สายมีอะไรบ้าง

มวยไทยมีหลักพื้นฐานเดียวกัน คือ การใช้หมัด เท้า เข่า ศอก และศีรษะ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นได้มีการพัฒนาความสามารถ และความถนัดในเชิงมวยที่แตกต่างกันออกไป และได้มีการเปรียบเทียบความสามารถเชิงมวยของท้องถิ่นต่าง ๆ ออกเป็น ๕ สาย ได้แก่ หมัดหนักโคราช ฉลาดลพบุรี ท่าดีไชยา ไวกว่าท่าเสา ครบเครื่องพลศึกษา

๑. มวยลพบุรี

มวยลพบุรี ถือเป็นมวยไทยภาคกลาง เอกลักษณ์ของมวยลพบุรี คือ เป็นมวยที่ชกฉลาด มีการรุกรับที่คล่องแคล่วว่องไว ต่อยหมัดตรงแม่นยำ เรียกว่า “มวยเกี้ยว” หมายถึง มวยที่ใช้ชั้นเชิงเข้าทำคู่ต่อสู้ โดยใช้กลวงมากมาย เคลื่อนตัวอยู่เสมอ หลอกล่อ หลบหลีกได้ดี สายตาดี รุกรับ และออกอาวุธหมัด เท้า เข่า ศอก ได้อย่างรวดเร็ว สมกับฉายา “ฉลาดลพบุรี” และเอกลักษณ์อีกอย่างที่ได้เห็นได้ชัด คือ มีการพันมือครึ่งแขน แต่ที่แปลก และเด่นกว่ามวยสายอื่น ๆ คือ การพันคาดทับข้อเท้า ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมวยลพบุรี

ในส่วนของกระบวนการทำของมวยไทยสายลพบุรีนั้น พบว่า มีด้วยกัน ๑๖ กระบวนท่า เป็นกระบวนท่าที่ผสมกลมกลืนจากการหล่อหลอม และเลียนแบบท่าทางของสัตว์ต่าง ๆ เช่น ลิง และช้างที่มีอยู่มากในเมืองลพบุรี และครูมวย นักมวยไทยสายลพบุรีที่ควรรู้จัก ได้แก่ ครูตั้ง ตาแดง, ครูนวล หมิ่นมือแมนหมัด, นายชีว ออกเพชร, นายแอ ประจำการ, นายเย็น อบทอง, นายเพิก ฮวบสกุล, นายจันทร์ บัวทอง, นายชาญ คิวรักษ์, นายสมทรง แก้วเกิด และครูประดิษฐ์ เล็กคง ซึ่งบุคคลเหล่านี้นับได้ว่าเป็นมวยไทยสายลพบุรี เป็นประวัติศาสตร์ของมวยไทยที่เป็นมวยท้องถิ่นที่เก่าแก่ที่สุดของอาณาจักรสยาม มีอายุถึง ๑,๓๕๖ ปี มีความโดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งด้านประวัติศาสตร์

ประวัติความเป็นมา เอกลักษณะวัฒนธรรมประเพณี การแข่งขันมวยไทยสายลพบุรี มีกติกาการชก กำหนด ๕ ยก โดยใช้ยกเวียน การหมดยกใช้กะลาเจาะรูใส่ในโหล เมื่อกะลาจมน้ำถือว่าหมดยก การต่อสู้ใช้อวัยวะได้ทุกส่วนของร่างกาย การเปรียบมวย อยู่ที่ความสมัครใจของผู้ชก ไม่เกี่ยงน้ำหนักหรืออายุ การไหว้ครูเหมือนการไหว้ครูสายอื่น ๆ โดยทั่วไป

๒. มวยโคราช

มวยโคราช ถือเป็นมวยไทยภาคอีสาน เอกลักษณะของมวยโคราช คือ สวมกางเกงขาสั้น ไม่สวมเสื้อ สวมมงคลที่ศีรษะขณะชก มีการพันหมัดแบบคาดเชือก ตั้งแต่หมัดขึ้นไปจรดข้อศอก เพราะมวยโคราชเป็นมวยชกหมัดดวงกว้างหนักหน่วง ที่เรียกว่า “หมัดเหวี่ยงควาย” สมกับฉายา “หมัดหนักโคราช” ซึ่งการพันเชือกเช่นนี้ เพื่อป้องกันการเตะ ต่อยนั่นเอง

ในส่วนของกระบวนการท่าของมวยไทยสายโคราชนั้น มีการฝึกตามขั้นตอน และเมื่อเกิดความคล่องแคล่วจะทำพิธียกครู แล้วให้ย่ำสามชুম และฝึกท่าอยู่กับที่ ๕ ท่า ท่าเคลื่อนที่ ๕ ท่า ท่าฝึกลูกไม้แก่ทางมวย ๑๑ ท่า ฝึกท่าแม่ไม้สำคัญ ซึ่งได้แก่ ท่าแม่ไม้ครู ๕ ท่า ท่าแม่ไม้สำคัญโบราณ ๒๑ ท่า

วิธีจัดการชกมวยโคราช นิยมจัดชกในงานศพที่ลานวัด ในเรื่องของการเปรียบมวยจะให้ทหารตีฆ้องไปตามหมู่บ้านแล้วร้องบอกให้ทราบโดยทั่วกัน และเมื่อเปรียบได้แล้วให้นักมวยมาชกประลองฝีมือกันก่อน หากฝีมือทัดเทียมกันก็ให้ชกแล้วนัดวันมาชก ซึ่งในการเปรียบมวยโคราช ไม่มีกฏกติกาที่แน่นอน หากพอใจก็ชกกันได้ ส่วนรางวัลการแข่งขันจะเป็นสิ่งของเงินทองหากเป็นการชกหน้าพระที่นั่งรางวัลที่ได้รับจะเป็นหัวเสื่อ และสร้อยเงิน

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ - ๖ มวยไทยโคราช เป็นช่วงที่มวยคาดเชือกรุ่งเรือง มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วประเทศ นักมวยฝีมือดี ได้แก่ นายแดง ไทยประเสริฐ หรือ “หมื่นซัดเซิงชก” ครูบัว นิลอาษา (วัดอิม), นายทับ จำเกาะ, นายยัง หาญทะเล, นายตุ้ ไทยประเสริฐ, นายพูน ศักดา เป็นต้น

๓. มวยไชยา

มวยไชยา ถือเป็นมวยไทยภาคใต้ เป็นศิลปะมวยประจำถิ่นอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เอกลักษณะของมวยไชยา มีอยู่ ๗ ด้าน การตั้งท่ามวยหรือการจดมวย ท่าครูหรือท่าอย่างสามชুম การไหว้ครูร้ายรำ การพันมือแบบคาดเชือก การแต่งกาย การฝึกซ้อมมวยไชยา และแม่ไม้มวยไชยา

กระบวนการทำของมวยไชยามีทั้งหมด ๕ ชุด คือ แม่ไม้มวยไทยไชยา ๗ ท่า ได้แก่ ปั้นหมัด พันแขน พันหมัด กระโดดตบศอก พันหมัดพลิกเหลี่ยม เดินแรงเดินกาอย่างสามขุม ท่าที่สำคัญ คือ “ท่าเสือลากหาง” เคล็ดลับมวยไชยาการป้องกันตัว จะเป็นการป้องกันตัวแบบ ๔ ป. คือ “ป้อง ปิด ปิด เปิด” และนอกจากการใช้หมัด เท้า เข่า และศอกแล้ว ยังมีวิชาการต่อสู้ เช่น “การทุ่ม ทับ จับ หัก” อีกด้วย ซึ่งสมกับฉายา “ท่าดีไชยา” นั้นเอง และมวยไชยาจะคาดเชือกแค่ข้อมือเท่านั้น

๔. มวยท่าเสา และพระยาพิชัย

มวยท่าเสา ถือเป็นมวยไทยภาคเหนือ แต่ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่า กำเนิดขึ้นเมื่อใด ใครเป็นครูมวยคนแรก แต่จากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ทำให้ทราบว่า ครูมวยไทยสายท่าเสาที่มีชื่อเสียงโด่งดัง คือ ครูเมฆ เอกลักษณะของมวยท่าเสา คือ การจดมวยกว้าง และให้น้ำหนักตัวไปทางด้านหลัง เท้าหน้าสัมผัสพื้นเบา ๆ ทำให้ออกมวยได้ไกล รวดเร็ว และรุนแรง สมกับฉายา “ไวกว่าท่าเสา” ส่วนกลยุทธ์มวยพระยาพิชัยดาบหักเป็นทั้งมวยอ่อน และมวยแข็ง สามารถรุกรับตามสถานการณ์ รู้วิธีรับก่อนรุก เรียนแก้ก่อนผูก เรียนรู้จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง และคู่ต่อสู้

ครูมวยท่าเสาที่มีความสามารถ ได้แก่ ครูเมฆ, นายทองดี พันขาว, ครูเอี่ยม, ครูเอม, ครูอืด คงเกตุ, ครูโต๊ะ, ครูโพธิ์, ครูฤทธิ, ครูแพ, ครูพลอย, นายประพันธ์ เลียงประเสริฐ, นายเต่า คำฮ่อ (เชียงใหม่) และนายศรี ชัยมงคล

กระบวนการทำของมวยไทยสายท่าเสาและพระยาพิชัยนั้น พบว่า มีกระบวนการทำการชก ๑๕ ไม้ การเตะ ๑๐ ไม้ การถีบ ๑๐ ไม้ การตีเข่า ๑๐ ไม้ และการศอก ๑๐ ไม้ ส่วนในเรื่องของระเบียบประเพณีของมวยไทยสายท่าเสา และพระยาพิชัย ต้องมีการขึ้นครูหรือยกครู การไหว้ครูประจำปี การครอบครู และการรำไหว้ครูก่อนชก

เมื่อครูที่มีชื่อเสียงทั้งหลายเริ่มถึงแก่กรรม ทำให้มวยไทยสายท่าเสาได้ลดบทบาทลง และมีมวยสายอื่น ๆ เข้ามามากขึ้น มวยไทยสายครูเมฆแห่งท่าเสาเริ่มถูกลบเลือนไป เอกลักษณะของมวยสายท่าเสาอาจจะสูญสิ้นไปหากไม่มีการอนุรักษ์มวย “ลาวแกมไทย ตีนไวเหมือนหมา” เอาไว้

๕. มวยพลศึกษา

มวยพลศึกษา ได้ก่อกำเนิดมาพร้อมกับการจัดตั้งสมาคมคณาจารย์สมาคม เพื่อจัดเป็นสถานที่การออกกำลังกาย สำหรับประชาชนทั่วไป และได้มีการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีปรมาจารย์ผู้ถ่ายทอดวิชามวยไทยสายพลศึกษาที่มีชื่อเสียง คือ อาจารย์สุนทร ทวีสิทธิ์ หรืออาจารย์กิมเส็ง ทวีสิทธิ์ ปรมาจารย์มวยที่มีชื่อเสียง

มีความเชี่ยวชาญหมัด ซึ่งศึกษามาจากหม่อมเจ้าวิบูลย์สวัสดิวงศ์ สวัสดิกุล ซึ่งได้ทรงศึกษาการชกมวยสากลของประเทศไทย จนได้ชื่อว่าเป็นบิดามวยสากลของประเทศไทย นอกจากหมัดแล้วยังเน้นความเร็ว จังหวะเข้า - ออกที่คล่องแคล่วว่องไว เรียกได้ว่ามวยปลศึกษาเป็นมวยครบเครื่อง สมกับฉายา “ครบเครื่องปลศึกษา”

เอกลักษณ์ของมวยไทยสายปลศึกษา พบว่า มีทั้งหมด ๓ ด้าน คือ เอกลักษณ์ด้านการแต่งกาย เอกลักษณ์ด้านการไหว้ครู และรำรำมวยไทย เอกลักษณ์ด้านการเรียนการสอน ส่วนในเรื่องของกระบวนการทำของมวยไทยสายปลศึกษา จะประกอบไปด้วย กลวิธีการใช้หมัด กลวิธีการใช้เท้า กลวิธีการใช้เข่า กลวิธีการใช้ศอก แม้มวยไทย และลูกไม้มวยไทย ในเรื่องของระเบียบประเพณีของมวยไทยจะมีพิธีการขึ้นครูหรือการยกครู พิธีการไหว้ครู และเครื่องดนตรีประกอบ

ด้วยความที่มวยไทยสืบทอดมาจากมวยโบราณซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ สาย คือ มวยไทยสายไชยา มวยไทยสายโคราช มวยไทยสายลพบุรี มวยไทยสายท่าเสา และพระยาพิชัย และมวยไทยสายปลศึกษา แต่ละสายมีทั้งเอกลักษณ์ กระบวนท่า ระเบียบประเพณี และวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ควรค่าแก่การรักษาสืบไว้

มวยไทย (Muay Thai) มีทั้งแบบรุก และแบบรับ

ศิลปะมวยไทย (Muay Thai) มีทั้งแบบรุก และแบบรับ ตามแบบฉบับเป็นการเลือกใช้ไม้ มวยไทย (Muay Thai) และกลวิธีต่าง ๆ มาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“ไม้ มวยไทย (Muay Thai)” ที่ใช้ในการชกมวยไทย (Muay Thai) ได้แก่ หมัด เข่า และศอก ซึ่งการใช้หมัดชกคู่ต่อสู้ เรียกว่า “ไม้หมัด” การใช้เท้าเตะคู่ต่อสู้ เรียกว่า “ไม้เตะ” การใช้เท้าถีบ เรียกว่า “ไม้ถีบ” การใช้เข่า เรียกว่า “ไม้เข่า” การใช้ศอก เรียกว่า “ไม้ศอก” และยังมีการแบ่งตามลักษณะความสั้น - ยาวของการใช้ไม้ มวยไทย (Muay Thai) โดยแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ไม้สั้น และไม้ยาว อีกด้วย

ศิลปะการรุก

ไม้รุก คือ การใช้ไม้มวยต่าง ๆ มาประกอบกัน เพื่อการโจมตีคู่ต่อสู้ มีทั้งการหลอกล่อ และสู้กันจริง โดยทั่วไปไม้รุกจะเป็นไม้ยาว มีความรวดเร็ว รัดกุม มีหลักมั่นคง และสามารถใช้อื่นต่อไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการใช้ไม้จังหวะแรกว่า ได้ผลดีหรือไม่ จึงนิยมใช้ไม้มวยแบบสลับบนล่าง หรือซ้ายสลับขวา เพื่อให้คู่ต่อสู้พะวง ถ้าใช้ไม้รุกเฉพาะส่วน หรือ ส่วนล่างอย่างเดียว จะง่ายต่อการป้องกันแก้ไข

โดยทั่วไปไม้รูกมีตั้งแต่ ๑ จังหวะ จนไม่จำกัดจำนวน แต่ที่นิยมใช้ และได้ผลดีรวมทั้งฝึกหัดได้ง่าย คือ ไม้รูก ๑ จังหวะ ๒ จังหวะ และ ๓ จังหวะ

- ไม้รูก ๑ จังหวะ: การรูกเข้าไปแล้วใช้ไม้มวยเพียงอย่างเดียว เช่น การชกหมัดตรงขวา เตะขวา โยนเข้าขวาหรือด้านที่ถนัดที่สุด

- ไม้รูก ๒ จังหวะ: การรูกเข้าไปแล้วใช้ไม้มวย ๒ จังหวะ โดยจังหวะที่ ๑ เป็นไม้หลอก เพื่อให้คู่ต่อสู้เสียหลัก แล้วตามด้วยใช้ไม้จริงในจังหวะที่ ๒ แต่ต้องตามกันไปอย่างรวดเร็ว

- ไม้รูก ๓ จังหวะ: การรูกเข้าไปแล้วใช้ไม้มวยจังหวะที่ ๑, ๒ และ ๓ ติดต่อกัน เช่น ต่อยหมัดหน้า หมัดตรง แล้วเตะตาม หากฝึกจนเกิดความชำนาญจะสามารถใช้ไม้สั้น เช่น คอก เข่า หมัดตวัด หมัดงัด เป็นไม้ นำได้เช่นกัน

ศิลปะการรับ

ไม้รับ คือ การนำเอาไม้มวยต่าง ๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อแก้ไขการจู่โจมของฝ่ายรุก ไม้มวยชนิดหนึ่งอาจแก้การจู่โจมของไม้มวยชนิดเดียวกัน หรือต่างชนิดได้ หรือแก้ทีละไม้ เช่น แก้การต่อย แก้การเตะ แก้การถีบ แก้การคอก แต่ในการชกมวยจริง ๆ ไม่ได้ชก หรือเตะเพียงจังหวะเดียว แต่จะรูกเป็นชุด จึงต้องทำทุกอย่างเพื่อแก้ไขการจู่โจม เช่น การถอยออกให้พ้นระยะ เพื่อไม่ให้ถูกอาวุธของคู่ต่อสู้ การหลบหลีก การปิดป้อง และการตอบโต้ ซึ่งมีทั้งการชิงลงมือก่อน การถอยแล้วตอบโต้ การหลบหลีกแล้วตอบโต้

๑. การหลอกล่อ คือ การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อให้คู่ต่อสู้เข้าใจผิด หรือเพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้จับทางได้ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวว้าวระต่าง ๆ โดยไม่เคลื่อนที่ไปจากที่เดิม แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ

- หลอกด้วยสายตา: มองสูงแต่ใช้ไม้มวยไปสู่เป้าหมายที่ต่ำ หรือมองต่ำแต่ใช้ไม้มวยไปสู่เป้าหมายที่สูง

- หลอกด้วยศีรษะ: การเคลื่อนไหวศีรษะไปมาทั้งด้านซ้ายและด้านขวา เพื่อให้คู่ต่อสู้หลงทาง

- หลอกล่อด้วยการเคลื่อนไหวลำตัว: การอาศัยความอ่อนตัว เช่น การโยกเอว หรือโยกลำตัวไปทางซ้าย และขวา

๒. การถอยให้พ้นระยะ คือ การถอยให้ห่างจากคู่ต่อสู้ อาจกระโดดเคลื่อนเท้าถอยหลัง หรือก้าวถอยหลัง แต่ต้องให้พ้นระยะไม้มวยของคู่ต่อสู้ ในการถอยเมื่อพ้นระยะแล้ว จะต้องอยู่ในท่าที่พร้อมจะตอบโต้คู่ต่อสู้ทันที

๓. การโยกตัวหรือการเอนตัวให้พ้นระยะ คือ การโยกตัวหรือเอนตัวออกให้พ้นระยะคู่ต่อสู้

๔. การหลบหลีก คือ การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อหลบหลีกไม้มวยของคู่ต่อสู้ที่จู่โจมมา อาจใช้วิธีก้มตัวหลบด้านซ้าย และขวา

๕. การปิดให้เบี่ยงเบนออกไป คือ การใช้มือหรือแขนปิดไม้มวยไปยังเป้าหมายอื่น

๖. การปิดป้อง คือ การใช้ส่วนต่าง ๆ ที่แข็งแรงของร่างกายปิดป้องอวัยวะที่เป็นจุดอ่อนของร่างกาย เช่น การใช้เข้าปิดป้องท้อง รวมถึงบริเวณลำตัว การใช้ศอกและเข้าบริเวณหน้าอก

๗. การบังเกาะจับ คือ การบังไม่ให้ไม้มวยคู่ต่อสู้ปะทะกับตัวเรา การบังนั้นจะต้องอาศัยการผ่อนแรงถูกจังหวะ และเหมาะสมจึงจะได้ผลดี เมื่อบังเกาะจับได้แล้วก็สามารถใช้ไม้มวยตอบโต้ได้ทันที

๘. การทำให้ล้มในมวยไทย (Muay Thai) มีหลายแบบ แต่ที่ถูกต้องตามกติกา คือ ใช้วิธีการบังเกาะจับแล้วผลักให้ล้ม หรือการกอดรัดแล้วเหวี่ยงให้ล้ม และนี่คือศิลปะการรุก (ไม้รุก) และศิลปะการรับ (ไม้รับ) ที่น่าสนใจของมวยไทย (Muay Thai) เหมือนจะเป็นเรื่องง่ายแต่จริง ๆ แล้วต้องอาศัยความชำนาญจากการหมั่นฝึกซ้อม เพื่อให้เลือกใช้ไม้ มวยไทย (Muay Thai) และกลวิธีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณค่าและความสำคัญของมวยไทย

มวยไทยนั้นเป็นกีฬาที่อยู่คู่กับความเป็นไทยมานาน เป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ของประเทศเลยก็ว่าได้ ยิ่งในทุกวันนี้มวยไทยนั้นเริ่มเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ผู้คนให้ความสนใจกับกีฬามวยไทยเยอะขึ้น ซึ่งนั่นถือเป็นเรื่องที่ดีที่เราจะได้เผยแพร่ศิลปะการต่อสู้อันทรงคุณค่านี้ให้ต่างชาติได้รู้จักมากขึ้น

มวยไทยมีความสำคัญ ดังนี้

- ต่อบุคคล เพราะคนที่ฝึกมวยไทย จะมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

- ต่อชุมชน และสังคม มวยไทยนั้นเป็นกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันหลาย ๆ คน คือ เมื่อมีการจัดการแข่งขันในโอกาสต่าง ๆ มวยไทยนั้นสามารถฝึกเด็ก เยาวชน เพื่อไปแสดงศิลปะแม่ไม้มวยไทย เป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย และนันทนาการ สร้างความสนุกสนานให้กับผู้เล่น และผู้ชมได้

- ต่อประเทศชาติ ในสมัยก่อนมวยไทยเป็นกีฬา และศิลปะการต่อสู้ที่ชายไทยทุกคนต้องฝึก เพื่อใช้ในการทหาร สำหรับต่อสู้กับศัตรูและปกป้องเอกราช จากนั้นมวยไทยก็ได้ถูกสืบทอดมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน แล้วในปัจจุบันมวยเป็นกีฬาที่คนสนใจที่จะฝึกมากขึ้น จึงช่วยสร้างรายได้ให้ครูมวยได้ ทำให้ศิลปะการต่อสู้แบบไทยไม่สูญหายไป

- ต่อนานาชาติ เนื่องจากหลาย ๆ ประเทศ ได้หันมาสนใจศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทย และนิยมฝึกซ้อมเพื่อการออกกำลังกาย เพื่อการแสดง และเพื่อการแข่งขัน มีการตั้งชมรม และองค์กรมวยไทยในต่างประเทศกันมากมาย มีการทำออกมาในรูปแบบของสื่อการเรียนการสอนมวยไทยแบบออนไลน์เยอะขึ้น ทำให้ชาวต่างชาติได้เห็น และเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยมากขึ้น

มวยไทยนั้นมีประโยชน์มากมาย ไม่ว่าจะช่วยฝึกให้ร่างกายแข็งแรง ฝึกศิลปะการป้องกันตัว ฝึกสมาธิ ระเบียบวินัย และส่งเสริม อนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของไทย มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่ใช้ป้องกันตัว และช่วยเหลือผู้อื่นในยามคับขัน นอกจากนี้ มวยไทยยังใช้ทำการแสดงศิลปะแม่ไม้มวยไทย และนำมาเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับตัวเองอีกด้วย

ประโยชน์ของมวยไทย

ประโยชน์ของมวยไทย (ฟอง เกิดแก้ว) กล่าวว่า มวยไทยมีประโยชน์ ดังนี้

๑. มีความมั่นใจในตนเอง
๒. ทำให้เกิดความกล้าหาญ
๓. มีอำนาจบังคับจิตใจดีขึ้น
๔. มีความสุขุม รอบคอบ และเยือกเย็น
๕. มีความพินิจ พิเคราะห์ รู้จักเหตุผล
๖. มีสมรรถภาพทางกายดี
๗. มีความมานะอดทน
๘. มีเขาวนั้ว ไหวพริบดี ตัดสินใจได้ฉับพลัน
๙. มีความเข้มแข็ง อดทน
๑๐. มีความสุจริต ยุติธรรม
๑๑. มีความสนุกสนาน ร่าเริง เบิกบาน

๑๒. มีความสามัคคี
๑๓. มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย
๑๔. มีวินัย ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน
๑๕. มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
๑๖. เป็นพลเมืองดีของชาติ
๑๗. มีรูปร่างทรวดทรงสง่างาม
๑๘. สร้างภูมิคุ้มกันด้านโรคให้แก่ร่างกาย
๑๙. สามารถป้องกันตนเองและคุ้มครองผู้อื่นในยามมีอุปสรรคต่าง ๆ

ชาลญณรงค์ สุหงษา กล่าวถึง ประโยชน์ของมวยไทยว่า “การฝึกมวยไทย ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สร้างความมีระเบียบวินัย และส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงาม เป็นศิลปะการต่อสู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในยามคับขันอีกด้วย นอกจากนี้ หากผู้ฝึกมวยไทยได้ฝึกอย่างจริงจัง ก็สามารถเป็นนักกีฬา ที่ทำรายได้ให้แก่ตนเองได้”

ผู้ที่ฝึกมวยไทยจะได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านต่าง ๆ นับตั้งแต่ การเคารพครู การสาบานตน และหลักการของการฝึกมวย โดยหลักการฝึกมวยนั้น มิได้มุ่งเพียงฝึกฝนให้มีสมรรถภาพในด้านกำลังกาย ความว่องไว ความมีปฏิภาณเท่านั้น แต่มุ่งฝึกจิตใจให้สุภาพ และมีศีลธรรมอันดีด้วย ดังที่ พล พระประแดง กล่าวไว้ว่า “นักกีฬามวยไทยเป็นผู้สร้างความเสื่อมโทรมของศีลธรรมให้ยับยั้งอยู่ เพราะนักกีฬามวยไทยเป็นผู้มีความตั้งใจ สม่ครใจ สามัคคีพร้อมเพรียงหมู่คณะ แพ้ไม่เสียใจ ชนะไม่หลงตัว ไม่อาฆาตเค้น ไม่เยาะเย้ยคู่ต่อสู้ มีวินัยยอมรับคำตัดสินโดยดี ไม่เอาเปรียบคู่ต่อสู้โดยการซ้ำเติมเมื่อคู่ต่อสู้พั้งเพลอ ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คนอื่น”

ขอขอบคุณข้อมูล และที่มาของภาพ:

การไหว้ครูมวยไทย. จาก, [https://stadiumth.com/columns/detail?id=๖๙๒
&tab=thai](https://stadiumth.com/columns/detail?id=๖๙๒&tab=thai)

คุณค่าและความสำคัญของมวยไทย. จาก, <https://jaroenthongmuaythaikhaosan.com/blog/read/๙๗>

ประเภทของมวยไทย. จาก, <https://ufafeversport.com/archives/๓๓๔๒>

ประโยชน์ของมวยไทย. จาก, [https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/
book.php?book=๓๕&chap=๓&page=t๓๕-๓-infodetail๐๒.html](https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=๓๕&chap=๓&page=t๓๕-๓-infodetail๐๒.html)

พิธีครอบครู. จาก, [https://jaroenthongmuaythaikhaosan.com/blog/read/
๑๔๖](https://jaroenthongmuaythaikhaosan.com/blog/read/๑๔๖)

มวยไทย ๕ สาย. จาก, educatepark, [https://www.jaroenthongmuaythai-
chada.com/blog/read/๒๗](https://www.jaroenthongmuaythai-chada.com/blog/read/๒๗)

มวยไทยแบบรูก และแบบรับ. จาก, [https://jaroenthongmuaythaikhaosan.
com/blog/read/๑๔๘](https://jaroenthongmuaythaikhaosan.com/blog/read/๑๔๘)

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย. จาก, [https://www.saranu-
kromthai.or.th/sub/book/book.php?book=๓๕&chap=๓&page=
t๓๕-๓-infodetail๐๑.html](https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=๓๕&chap=๓&page=t๓๕-๓-infodetail๐๑.html)

เรียบเรียงโดย นางสาวสนธยา ศรีสมปอง
สถาบันศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง